

Powiatowy program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie na lata 2017-2020

Spis treści

- I. [Wprowadzenie](#)
- II. [Założenia programu](#)
- III. [Cele i rezultaty programu](#)
- IV. [Uczestnicy programu](#)
- V. [Etapy pracy z uczestnikami programu oraz reguły uczestnictwa w programie](#)
- VI. [Realizacja programu](#)
- VII. [Realizatorzy i partnerzy programu](#)
- VIII. [Źródła finansowania programu](#)
- IX. [Monitoring i ewaluacja](#)
- X. [Zagrożenia realizacji programu](#)

I. Wprowadzenie

W polskim ustawodawstwie definicja przemocy domowej zawarta jest w ustawie z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015r. poz. 1390 z późn. zm.) i określana jest jako „jednorazowe albo powtarzające się, umyślne działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.”

Powołana ustawa stwierdza, „że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności.” Jednocześnie ustawa ta nakłada na organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie określając zakres pomocy udzielanej ofiarom oraz wskazując środki mające na celu oddziaływania wobec sprawców przemocy domowej.

Program korekcyjno-edukacyjny jest rodzajem interwencji stosowanej wobec sprawców przemocy domowej. Podstawowym jego zadaniem jest zastosowanie oddziaływań edukacyjnych, socjalizacyjnych oraz psychologicznych mających wpływ na zmianę postaw i zachowań osób stosujących przemoc. Interwencje oparte na realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych powinny stanowić jedynie uzupełnienie całego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Podstawową rolę powinny odgrywać interwencje karno-administracyjne.

Istnieje wiele przyczyn patologicznych zachowań wobec osób bliskich. Ludzie często dziedziczą pewien wzorec zachowania, wartości bądź ich brak oraz postawy z rodziny pochodzenia. Inną przyczyną braku kontroli nad emocjami i dopuszczania się przemocy fizycznej bądź psychicznej jest działanie substancji psychoaktywnych na organizm człowieka.

Możliwość realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych jest szansą na zapobieganie dalszym zachowaniom przemocowym, wykorzystując techniki terapeutyczne a nie tylko interwencje karno-administracyjne. Sprawca przemocy ma okazję do zmierzenia się ze swoim problemem, przepracowaniu go i zrozumieniu, że relacje w rodzinie mogą być oparte na szacunku do osoby bliskiej. Ważne jest pytanie na ile osoba, która dopuściła się zachowań patologicznych wobec bliskich, będzie chciała z tego programu skorzystać i nauczyć się konstruktywnego sposobu zachowania. Ta kwestia pozostaje do decyzji uczestnika programu.

II. Założenia programu

Program został opracowany na podstawie wytycznych do tworzenia modelowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, stanowiących załącznik do Krajowego Programu

Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Założenia niniejszego programu opierają się na aktualnym stanie wiedzy na temat przemocy domowej i zawierają stwierdzenia:

- przemoc domowa jest wyuczonym zachowaniem, które przynosi zyski i straty dla sprawcy,
- przemoc domowa jest tolerowana i wzmacniana przez postawy i poglądy wielu ludzi, często zakorzeniona jest we wzorach postępowania przekazywanych z pokolenia na pokolenie,
- przemoc domowa jest szkodliwym i raniącym nadużywaniem siły i władzy oraz dążeniem do kontrolowania współmałżonki/współmałżonka, partnerki/partnera, dziecka lub sytuacji rodzinnej,
- można nauczyć się nie stosowania przemocy, nigdy nie należy godzić się na przemoc i rezygnować z jej powstrzymania,
- stosowanie przemocy w żadnym przypadku nie może być usprawiedliwiane stwierdzeniem, że było skutkiem prowokacji ze strony ofiary,
- korzenie przemocy domowej tkwią w stereotypach kulturowych i obyczajowych dotyczących płci, rasy, orientacji seksualnej, które usprawiedliwiają dyskryminację jednostek i grup społecznych,
- stosowanie przemocy domowej jest wyborem, za który sprawca ponosi odpowiedzialność moralną i prawną.

Program korekcyjno-edukacyjny opiera się na podejściu integracyjnym, tzn. łączącym wybrane elementy tradycyjnych modeli, do których należą:

- edukacja na temat kulturowo-obyczajowych zjawisk wspierających i przeciwstawiających się przemocy oraz konfrontowanie ze stereotypami promującymi przemoc,
- promocja wartości i idei wspierających godność osoby, dobro rodziny, równość płci oraz prawa kobiet i dzieci, a także odpowiedzialność za osobiste decyzje i gotowość ochrony słabszych,
- stosowanie procedur behawioralno-poznawczych w celu korygowania postaw i zachowań związanych z przemocą,
- uczenie umiejętności konstruktywnej komunikacji interpersonalnej oraz samokontroli.

Program ma charakter edukacyjno-korekcyjny. W części edukacyjnej skoncentrowany jest na przekazaniu szeroko pojętej wiedzy na temat zjawiska przemocy. Część korekcyjna ukierunkowana jest na zdobycie przez uczestnika programu umiejętności niestosowania przemocy w oparciu o treningi umiejętności społecznych i asertywności oraz naukę konstruktywnego rozwiązywania sporów i korzystania ze wsparcia społecznego.

III. Cele i rezultaty programu

Głównym celem realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego jest powstrzymanie sprawców od stosowania przemocy wobec osób bliskich. Program ten ma za zadanie:

- uświadomienie jego uczestnikom patologii ich zachowania wobec osób krzywdzonych oraz skutki stosowania przemocy,
- zmianę sposobu myślenia i zachowań destrukcyjnych osób stosujących przemoc w rodzinie.

Działania diagnostyczne, edukacyjne i ćwiczenia korekcyjne ze sprawcą przemocy mają przyczynić się do:

- uświadomienia sprawcy czym jest przemoc,
- uzyskania przez niego świadomości własnych zachowań przemocowych wobec bliskich,
- nabycia nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów i sporów w rodzinie bez używania agresji,
- nabycia umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć,
- nabycia umiejętności partnerskiego współdziałania w rodzinie oraz korzystania z pomocy innych.

Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie stanowi integralną część całego powiatowego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz uzupełnia różne formy interwencji prawnych podejmowanych wobec tych osób.

IV. Uczestnicy programu

Program adresowany jest do pełnoletnich osób z terenu Powiatu Mrągowskiego stosujących przemoc wobec swojej rodziny. Do programu kwalifikowani są:

- skazani prawomocnymi wyrokami za przestępstwo z art.207 par. 1 kodeksu karnego (lub inne przeciwko rodzinie i opiece, ze stwierdzeniem sprawstwa przemocy), korzystający z warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności i warunkowe przedterminowo zwolnieni z odbycia reszty kary,

- o sprawcy przemocy, wobec których wszczęto procedurę Niebieskiej Karty, skierowani przez Zespoły interdyscyplinarne ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- o osoby zobowiązane przez inne organy, instytucje i organizacje,
- o osoby samodzielnie zgłaszające się, w związku z ich kontaktem z instytucjami i organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Z programu wyklucza się udział:

- o osób chorych psychicznie,
- o osób uzależnionych od alkoholu lub narkotyków, z wyłączeniem tych, które przeszły lub są w trakcie podstawowego cyklu terapii uzależnień oraz nałogowych hazardzistów,
- o osób z zaburzeniami emocjonalnymi i osobowości.

Odmowa udziału w programie następuje w czasie wstępnego rozpoznania diagnostycznego, które jest pierwszym etapem realizacji programu. Warunkiem uczestnictwa w programie jest pomyślna kwalifikacja kandydata poprzedzona wywiadem dotyczącym sytuacji rodzinnej, zdrowotnej, zawodowej i prawnej.

Wobec osób, których uczestnictwo w programie związane jest z decyzją sądu, Policji lub prokuratury stosuje się powiadamianie tych organów o:

- o przystąpieniu sprawcy przemocy do programu,
- o każdej sytuacji uchylania się od udziału w programie,
- o zakończeniu uczestnictwa w programie.

Fakt uczestnictwa w programie osób zgłaszających się dobrowolnie jest objęty tajemnicą.

V. Etapy pracy z uczestnikami programu oraz reguły uczestnictwa w programie

Zawartość merytoryczna programu skoncentrowana jest na osiągnięciu celu podstawowego i zawiera elementy, które dostarczają wiedzy i tworzą okazje do poznania siebie oraz pozwolą na zmianę zachowania. Najważniejszymi z tych elementów są:

Etap I - rozpoznanie diagnostyczne:

Podczas sesji indywidualnych uczestnik zostaje zapoznany z celami i przebiegiem programu. Prowadzący rozpoznaje szczegółowo sytuację rodzinną i prawną uczestnika. Rozpoznanie to obejmuje takie zagadnienia jak:

- a. rzeczywiste okoliczności skierowania do programu,
- b. określenie czy uczestnik programu aktualnie stosuje przemoc,
- c. najgroźniejsze i typowe formy i okoliczności zachowań przemocowych,
- d. aktualna sytuacja rodzinna i zawodowa,
- e. cechy osobiste istotne dla pracy korekcyjnej.

Uzyskane od uczestników programu informacje dotyczące ich życia osobistego powinny być objęte zasadą poufności.

Przyjęcie do programu jest potwierdzane kontraktem, który zawiera m. in.:

- o formalne wymogi dotyczące systematycznej obecności na zajęciach,
- o obowiązek bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego zachowania w trakcie uczestnictwa w zajęciach,
- o zobowiązanie do powstrzymywania się od przemocowych zachowań i postaw w kontaktach z członkami rodziny i z innymi ludźmi,
- o wymóg uznania osobistej odpowiedzialności za fakty stosowania przemocy w rodzinie.

Kontrakt przewiduje również sankcje za uchylanie się od udziału w programie w przypadku osób, których uczestnictwo związane jest z decyzjami sądu lub kuratora sądowego.

Etap II - edukacja:

Oddziaływania edukacyjne konfrontują wszystkie przekonania i postawy, przy pomocy których sprawcy usprawiedliwiają stosowanie przemocy. Przekazywanie wiedzy winno odbywać się w sposób aktywizujący uczestnika. Dobór treści edukacyjnych winien uwzględniać cele programu oraz specyfikę uczestników i obejmować w szczególności zagadnienia:

- o społeczno-kulturowe źródła i okoliczności przemocy domowej (mity i stereotypy),
- o definicje przemocy, jej rodzaje, formy i dynamika,
- o problemy potrzeby władzy i kontroli wobec innych osób,
- o specyfika zaburzeń spowodowanych różnego rodzaju uzależnieniami,
- o wpływ przemocy domowej na zachowanie i psychikę dziecka,
- o przemoc w rodzinie jako przestępstwo.

W cyklu zajęć edukacyjnych powinna znajdować się także tematyka poświęcona promowaniu rodziny.

Etap III - ćwiczenia nowych konstruktywnych form zachowania:

Sesje korekcyjne poświęcone są nauce nowych konstruktywnych zachowań będących alternatywą dla zachowań przemocowych. Służą temu warsztaty oraz ćwiczenia poświęcone m. in. zachowaniom asertywnym, sposobom rozwiązywania problemów oraz nauce umiejętności prawidłowej komunikacji i radzenia sobie ze stresem. Uczestnicy przechodzą trening umiejętności aktywnego słuchania, poznają podstawowe zasady negocjacji i zasady właściwego rozwiązywania sporów. Ważnym elementem na tym etapie jest wskazanie uczestnikom możliwości korzystania ze wsparcia społecznego w celu zapobieżenia ich izolacji i wykluczenia.

Oddziaływania korekcyjne mają zapewnić:

- o zmianę systemu przekonań i postaw osobistych uczestników programu,
- o zmianę behawioralno-poznawczą sposobu reagowania i zachowania uczestników programu względem osób bliskich

Etap IV - ocena rezultatów programu

W ramach sesji końcowych dokonuje się oceny rezultatów programu na podstawie ankiet oraz indywidualnych konsultacji z uczestnikami. Na zakończenie każdy uczestnik otrzymuje zaświadczenie o uczestnictwie w programie.

VI. Realizacja programu

W każdym roku prowadzenia programu zakłada się zrealizowanie jednego pełnego cyklu programu. W jednym jego cyklu zakłada się przeprowadzenie konsultacji indywidualnych kwalifikujących do udziału w programie w wymiarze 1 godziny dla jednego kandydata oraz 60 godzin zajęć grupowych podzielonych na co najmniej 15 spotkań a także końcowych konsultacji indywidualnych dla uczestników po 1 godzinie na osobę. Ogólny łączny czas oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych obejmuje od 60 do 100 godzin zajęć. Zajęcia grupowe odbywać się będą w składzie od 5 do 12 osobowej otwartej grupy.

Realizacja programu odbywać się będzie w każdym roku według następującego harmonogramu:

1. Promocja :
 1. ogłoszenie o realizacji programu na stronie internetowej PCPR i stronach partnerów programu oraz w lokalnych mediach,
 2. poinformowanie partnerów programu o jego wdrożeniu, spotkanie informacyjne w PCPR.
2. Rekrutacja uczestników programu:
 1. konsultacje indywidualne z kandydatami a następnie uczestnikami programu w celu przeprowadzenia wstępnej diagnozy i zawarcia kontraktu,
 2. poinformowanie jednostek kierujących o zakwalifikowaniu kandydatów do programu.
3. Realizacja oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych:
 1. oddziaływania edukacyjne,
 2. oddziaływania korekcyjne.
4. Ocena rezultatów programu:
 1. konsultacje indywidualne z każdym uczestnikiem programu,
 2. wydanie uczestnikom zaświadczeń o ukończeniu programu,
 3. poinformowanie jednostek kierujących o ukończeniu programu przez skierowane przez nie osoby.
5. Monitorowanie programu:

Monitorowanie zachowań związanych z przemocą u osób uczestniczących w programie dokonywana:

1. w trakcie trwania programu,
2. w okresie 2 lat po ukończeniu programu.

VII.

Realizatorem programu jest Powiat Mrągowski, w którego imieniu działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mrągowie. Do zadań Realizatora programu należy w szczególności:

1. rekrutacja uczestników do programu,
2. realizacja programu zgodnie z założonymi celami,
3. zapewnienie obsługi merytorycznej programu, w tym m. in. opracowanie formatów dokumentacji, opracowanie zasad dotyczących monitoringu i ewaluacji programu, wyłonienie bezpośrednich wykonawców oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, zapewnienie niezbędnych materiałów oraz miejsca realizacji programu,
4. pozyskiwanie partnerów i współpraca z nimi na wszystkich etapach realizacji programu,
5. wnioskowanie o przyznanie dotacji na realizację programu i jej rozliczenie, obsługa finansowa programu,
6. monitorowanie rezultatów programu co najmniej dwukrotnie w ciągu 2 lat po jego zakończeniu.

Bezpośrednimi wykonawcami oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych będą specjaliści z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie spełniający wymagania co do doświadczenia zawodowego, wykształcenia i kwalifikacji. Ich wyłonienie nastąpi w trybie ustawy o zamówieniach publicznych. Część zajęć z uczestnikami oraz zadania związane z merytoryczną obsługą programu będzie realizować pracownik socjalny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mrągowie,

Realizacja programu korekcyjno-edukacyjnego wymaga ścisłej współpracy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mrągowie z instytucjami i organizacjami, którymi są:

- a. ośrodki pomocy społecznej Powiatu Mrągowskiego,
- b. sąd oraz kuratorzy sądowi,
- c. miejskie i gminne zespoły interdyscyplinarne,
- d. prokuratura i komisariaty Policji,
- e. organizacje pozarządowe zaangażowane w pomoc rodzinie dotkniętej przemocą,

O rodziny uczestników programu.

Rolą partnerów programu jest udział w procesie rekrutacji uczestników oraz udzielanie niezbędnego wsparcia Realizatorowi w zakresie kontaktów z uczestnikami i ich rodzinami a następnie w monitorowaniu rezultatów programu.

VIII. Źródła finansowania programu

Opracowanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie należy do zadań w zakresie administracji rządowej realizowanych przez powiat. Środki na realizację i obsługę tego zadania zapewnia więc budżet państwa. W związku z tym, planowanie wydatków następuje na poziomie powiatu rokrocznie a realizacja Programu uzależniona jest od wysokości środków przekazanych samorządowi powiatowemu z budżetu państwa na ten cel.

IX. Monitoring i ewaluacja

Realizacja Programu wymaga podjęcia równoległe działań monitorujących. Przebieg programu korekcyjno-edukacyjnego będzie pod stałą kontrolą obejmującą:

- a. postęp poszczególnych etapów programu,
- b. zachowanie związane z przemocą u osób uczestniczących w Programie w trakcie jego trwania oraz 2 lata po jego zakończeniu.

Monitorowanie Programu pozwoli na uzyskanie odpowiedzi na pytania:

- a. czy uczestnicy programu wywiązują się z podpisanego kontraktu określającego zasady uczestnictwa?
- b. czy program wymaga zmiany działań?
- c. czy cel programu został osiągnięty?

Monitorowanie odbywać się będzie na podstawie kontaktów pracownika socjalnego PCPR w Mrągowie z uczestnikami programu i ich rodzinami a także w oparciu o informacje uzyskane z ośrodków pomocy społecznej właściwych ze względu na miejsce zamieszkania rodzin oraz zespołów interdyscyplinarnych i komisariatów Policji.

Realizator programu sporządza informacje o realizacji programu, które przedkłada rokrocznie Radzie Powiatu Mrągowskiego w ramach sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mrągowie.

X. Zagrożenia realizacji programu

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc realizowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mrągowie, to ułożony w określonym czasie ciąg działań zmierzających do wybranej, specyficznej grupy odbiorców, wymagający zaangażowania środków rzeczowych, ludzkich i finansowych. Realizacja założeń programowych wiąże się z ryzykiem wystąpienia zjawisk czy działań, które mogą mieć negatywne skutki dla przebiegu całego programu lub jego poszczególnych części.

Pewne zagrożenia wiążą się z brakiem wystarczającej ilości zewnętrznych środków finansowych, od których realizacja programu jest zależna.

Najistotniejszym jednak zagrożeniem dla programu może być brak dostatecznego zainteresowania adresatów uczestnictwem w jego działaniach.

Wersja elektroniczna

 PDF [Powiatowy program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie na lata 2017-2020](#) (3,1 MB)